

Wprowadzenie

Szanowni Państwo!

Żyjemy w XXI wieku – w stuleciu komputeryzacji, galopującej robotyzacji, nowoczesnych technologii i nowych szans na rozwój. Dzisiejszy postęp techniczny zawdzięczamy właśnie górnictwu. Zapoczątkowana w 1760 roku rewolucja przemysłowa nie byłaby możliwa bez węgla kamiennego, który napędzał wielkie parowe silniki maszyn przemysłowych, okrętów i parowozów. Nie byłoby kolei, a co za tym idzie – szybkiego transportu materiałów, surowców oraz ludzi. Polska miała w tym swój istotny udział. Wynaleziona przez Ignacego Łukasiewicza lampa naftowa 31 lipca 1853 roku rozświetliła wystawę apteki we Lwowie. Stulecie dominacji węgla umożliwiło gwałtowny rozwój europejskiej cywilizacji i dało podwaliny pod budowę współczesnych miast i metropolii.

W Zabrze – do niedawna mieście ciężkiego przemysłu, którego większość mieszkańców zatrudniona była w kopalniach, hutach i w związanych z nimi zakładach przemysłowych – bezpośrednio doświadczaliśmy zarówno dobrodziejstw, jak i negatywnych skutków ponad dwustuletniej eksploatacji złóż węglowych. Restrukturyzacja przemysłu górniczego spowodowała gigantyczne koszty społeczne – wysokie bezrobocie, osobiste dramaty dotkniętych nim ludzi, trudną sytuację budżetu miasta. Na powierzchni pozostały wielkie przestronie zdegradowanych gruntów – efekty szkód górniczych. Miasto skutecznie rewitalizuje tereny poprzemysłowe. Przeznacza także olbrzymie środki na pomoc społeczną i powstawanie nowych miejsc pracy.

Samorządy górniczych miast w całej Europie i na świecie podejmują ogromny trud pogodzenia ekonomii z ekologią. Dzisiaj стоимy przed nowym wyzwaniem. Robotyzacja i komputeryzacja dokonały prawdziwej rewolucji w naszym życiu i pracy. Dalekosiężne, przewidywane skutki tych zmian są przedmiotem refleksji. Dlatego tak ważne jest spojrzenie wstecz.

Analizy dotyczące rozwoju górnictwa węglowego i naftowego, które diametralnie zmieniło ludzkie życie w wymiarze ekonomicznym i kulturowym, pomagają nam zrozumieć mechanizm procesów zachodzących na świecie. Wyniki badań naukowych poszerzają wiedzę na temat wpływu eksploatacji złóż na rozwój miast, regionów, a także wpływu spalania kopalin na ludzkie zdrowie i klimat. Istotną rolę w tym procesie odgrywają prace badawcze naukowców, interdyscyplinarne spotkania, dyskusje, wymiana poglądów i wniosków, a także publikacje takie jak niniejsza.

Książka „Miasta górnicze i górnictwo w Europie Środkowej” zawiera artykuły, w których badacze patrzą przez pryzmat historii na rozwój przemysłu górniczego i związanych z nim miast w Europie Środkowej, a szczególnie na Górnym Śląsku.

Jestem przekonana, że zawarte w tej książce rezultaty naukowych dociekań nie tylko wzbogacą naszą wiedzę na temat przeszłości, ale pomogą również w spojrzeniu na przyszłość pogórnich miast oraz przemysłu wydobywczego.

*Małgorzata Mańka-Szulik
Prezydent miasta Zabrze*